

29. Raittiuslautakunnan toimisto

Yleistä. Vuoden 1969 alussa voimaan tulleen uuden alkoholilain 76 §:n mukaan muuttivat kuntien raittiuslautakunnat lakimääräisiksi lautakunniksi. Niiden tehtävät määriteltiin 27.12.1968 annetussa raittiuslautakunta-asetuksessa. Käytännössä lainmuutos lisäsi raittiuslautakuntien tehtäviä jossain määrin — erityisesti alkoholilain valvonnan seuraamisen osalta — mutta valistustoiminnan kohdalla alkoholilaki ja siitä annettu raittiuslautakunta-asetus vain vahvisti siihenastisen käytännön. Niinpä Helsingin kaupungin raittiuslautakunnan osalta tehtävät ja työmuodot olivat suunnilleen samoja kuin aikaisemminkin.

Raittiuslautakunnan ja sen toimiston työ jatkui voimassa olevan johtosäännön ja lautakunnan kokouksessa 28.1. hyväksytyin vuosityösuunnitelman edellyttämällä tavalla. Toiminnan painopiste oli edelleenkin erilaisen valistustyömuotojen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Alkoholilain valvonnan seuraamista pyrittiin tehostamaan olemalla entistä enemmän yhteydessä alkoholilakia valvovien viranomaisten kanssa. Yhteistyö kunnallisen alkoholitarkastajan kanssa oli erittäin aktiivista. Samoin tehostettiin yhteistyötä erityisesti helsinkiläisten raittiuspiirijärjestöjen ja niiden toiminnanohjaajien kanssa.

Lautakunnan toimisto osallistui entiseen tapaan huomattavalla työpanoksella raittiusviikon järjestelyihin. Kaikki viikon päätillaisuudet järjestettiin yhteistoiminnassa

toimiston viranhaltijain ja raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien kanssa. Kuntokävelyn osalta osallistui järjestelyihin myös kaupungin urheilu- ja ulkoiluvirasto.

Järjestöjen lainaustoiminta kehittyi edelleenkin voimakkaasti. Vuoden aikana lainattiin erilaista teknillistä elokuvavälineistöä enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin siitä alkaen, kun lainaustoiminta vuonna 1950 aloitettiin.

Raittiustyön ja alkoholipoliittisen toiminnan lisäksi tuli huomattavaksi ongelmaksi muodostunut huumausainekysymys varsin merkittävällä tavalla myös raittiuslautakunnan tehtäväpiiriin. Vuoden aikana osallistuttiin erilaisiin huumausainekysymystä käsitteleviin neuvotteluihin ja muihin tilaisuuksiin. Yhteistyössä raittiuskasvatusjärjestöjen kanssa toimeenpantiin 12.—13.4. huumausaineseminaari, johon osallistui koulujen opettajia ja sosiaalisten järjestöjen edustajia. Toimiston toimesta järjestettiin huumausainekysymystä käsittelevä oppitunti helsinkiläisissä oppikouluissa. Vuoden lopulla ryhdyttiin yhteistyössä Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton kanssa valmistelemaan huumausainelentolehtistä jaettavaksi oppilaitoksiin, sosiaalisiin kohteisiin jne. Käytännöllinen toteuttamisvaihe siirtyi kuitenkin vuoden 1970 puolelle.

Anniskeluoikeuksien myöntämistä koskevien lausuntojen määrä väheni, mikä johtui siitä, että uuden lain mukaan kaikki muutokset hoidetaan suoraan alkoholiyhtiön pää-

täntävaltaa käyttäen ja ainoastaan täysin uusista anniskeluoikeuksista tarvitaan kunnallisten viranomaisten lausunto.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön suosituksen perusteella lähetettiin kaikille raittius- ja alkoholiasioita paikallisella tasolla hoitaville viranomaisille ja yhteisöille esitys erityisen neuvottelukunnan perustamisesta. Esitys ei johtanut vielä kertomusvuonna tulokseen, mutta kaksi valmistelemaa neuvottelutilaisuutta pidettiin.

Toimisto. Lautakunnan toimisto ja koukoushuoneisto sijaitsi kertomusvuoden aikana elintarvikekeskuksen talossa, Helsinginkatu 24 A. Lautakunnan palveluksessa oli viisi vakinaista viranhaltijaa: toimistosihiteeri, kaksi raittiusjärjestöjen ohjaajaa sekä kaksi toimistoapulaista.

Raittiusvalistustoiminta. Puheita, esitelmää ja alustuksia (lukuun ottamatta kurssitoimintaa) pidettiin viranhaltijain toimesta 132 (ed. v. 156) ja toimiston tilaamien ulkopuolisten luennoitsijoiden toimesta 33 (30). Viranhaltijain ohjauskäyntejä raittius- ym. järjestöjen tilaisuuksiin, sosiaalisiin laitoksiin ja kouluihin suoritettiin vuoden aikana 106 (184) kertaa. Anniskeluravintoloihin kohdistuneita tarkkailukäyntejä suoritettiin kolme kertaa. Harrastustoiminnan erityisohjaajia lähetettiin toimiston toimesta järjestöjen kerhotilaisuuksiin 40 (26) t:ksi. Lisäksi osallistuttiin kolmen valistustilaisuuden järjestämiseen.

Eri raittiusjärjestöjen kustantamia kuu-kausijulkaisuja tilattiin ja jaettiin sosiaalisiin laitoksiin, työmaaruokaloihin, ylioppilaskokelaille jne. yhteensä 1 117 (1 514) vuosikertaa sekä erityisnumeroita, joihin kuului myös keskusjärjestöjen julkaisemat, lapsille tarkoitettut raittiuslehdet, 2 624 (3 900) kpl. Raittiusstudion oppikirjoja jaettiin vuoden aikana helsinkiläisiin oppikouluihin 551 (747) kpl. Raittiuskilpikirjoitusten erityispalkinnoiksi jaettiin kansakouluihin 320 (350) kirjaa. Kertomusvuoden aikana jatkettiin lautakunnan toimiston ja

raittiuspiirijärjestöjen yhteisjulkaisun (tiedotuslehti) »Raittiusjärjestöjen Kentältä» -lehden toimittamista ja lehti ilmestyi kuutena painoksena yhteismäärältään 24 000 (22 700) kpl. Ruotsinkielistä »Nytt från nykterhetsnämnden» -julkaisua toimitettiin samoin kuusi painosta yhteismäärältään 3 600 (3 000) kpl. Lehtien toimitus- ja jakelutyö suoritettiin toimistossa ja ilmaisjakelu tapahtui pääkaupungin raittiusjärjestöjen aikuisjäsenille sekä eräille järjestöille ja laitoksille. Erilaisia tiedotusaineistoa (julisteita, lentolehtisiä) jaettiin toimiston toimesta mm. autokouluille, autokorjaamoille ja järjestöille yht. 6 950 (2 450) kpl. Suomen Syöpäyhdistyksen toimittamaa lehtistä »Tupakka ja tupakan-savu» jaettiin kansa- ja ammattikouluihin, virastoihin sekä raittiusjärjestöjen jäsenten kautta yhteensä 30 000 kpl.

Kevät- ja syyslukukauden aikana järjestettiin kansa- ja oppikouluissa kaikkiaan 73 (61) raittiusoppituntia ja niihin osallistui yhteensä 4 480 (5 500) oppilasta.

Erilaisia neuvottelutilaisuuksia, joko yksin tai yhteistyössä eri järjestöpiirien kanssa, järjestettiin 6 (4), joissa oli osanottajia yhteensä 145 (130).

Yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien kanssa järjestettiin raittiusjärjestöjen jäsenille tarkoitettu »kevättempaus» 18.5. Vuorilahden kesäkodissa Laajasalossa. Ohjelmassa oli erilaisia kilpailuja, kuntoliikuntaa, järjestöjen ohjelmaesityksiä jne. Tempaukseen osallistui n. 150 henkilöä.

Raittiusviikon, jota vietettiin 26.10.—2.11. tunnuksena oli »Reippailen raittiiksi» (Nycter motion ger kondition).

Kokouksessaan 22.4. myönsi raittiuslautakunta raittiusviikkotoimintaan 18 150 mk:n määrärahan. Myöntämisen ehtona oli, että Helsingin raittiusviikkotoimikunta laatii toiminta- ja taloussuunnitelman, joka hyväksytään raittiuslautakunnan kokouksessa. Valmis suunnitelma esiteltiin ensin raittiusjärjestöjen edustajien neuvottelukokouksessa 4.9., jossa se hyväksyttiin. Tähän tilaisuus-

teen osallistui 50 edustajaa 39 järjestöstä. Suunnitelma vahvistettiin lopullisesti raittiuslautakunnan kokouksessa 23.9.

Raittiusviikon reippailukävely toimeenpantiin viikon tunnukseen liittyvänä päätilaisuutena sunnuntaina 26.10. klo 9—14. Kävely suoritettiin Luukin ulkoilumaastossa, jonne osanottajat vietiin kuudella linja-autolla. Huonosta säästä huolimatta oli retkeilijöitä n. 250. Ulkoilualueella oli järjestetty kaksi eri pituista kävelylenkkiä, joista pitempi oli n. 10 km ja lyhyempi 4 km.

Raittiusviikon nuorisujuhla järjestettiin samoin sunnuntaina 26.10. klo 18 Pirkkolan uimahallissa. Tilaisuuteen oli tiedotejakelun muodossa kutsuttu nuorisoa lähinnä Pirkkolasta, Pakilasta ja Maunulasta. Kutsua oli noudattanut n. 300 nuorta. Ohjelma oli jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen osa käsiteli kuntotestausta, hengenpelastusta jne. ja toinen osa oli varsinaista nuoriso-ohjelmaa. Ohjelman lomassa esittivät eräiden uimaseurojen jäsenet ns. pellehyppyjä.

Raittiusviikon lastenjuhla järjestettiin tiistaina 28.10. klo 18 Balderin juhlasalissa. Lapsia ja nuoria oli saapunut juhlaan n. 300.

Raittiusviikon päiväjuhla pidettiin keskiviikkona 29.10. klo 13 Työväenopiston juhlasalissa. Kutsut oli lähetetty pääkaupungin eläkeläisjärjestöjen kautta ja sitä oli noudattanut n. 500 osanottajaa. Varttuneelle väelle tarkoitettun ohjelman lisäksi oli lasten ja nuorten ohjelmaa.

Raittiusviikon teatteri-ilta järjestettiin torstaina 30.10. klo 19 Kansallisteatterissa. Näytännön pääsyliput myytiin erikoishinnoin (4—2 mk) piirijärjestöjen välityksellä sekä osittain lautakunnan toimistosta. Teatterissa esitettiin Maksim Gorkin »Auringon lapset» -niminen näytelmä. Läsä oli n. 850 henkeä.

Raittiusviikkotilaisuuksia järjestivät lisäksi monet muut järjestöt. Tiedossa olevien tilaisuuksien yhteismäärä oli 21 (ed. v. samoin 21 tilaisuutta), joiden yhteinen osanottajamäärä oli 4 210 (4 405) henkilöä.

Raittiusviikon tiedotus- ja mainostoiminnan osalta suoritettiin seuraavat toimenpiteet: Raittiustyön Kentältä -lehden n:ossa 5/1969 julkaistiin kaikki tietoon tulleet raittiusviikkotilaisuudet. Lehti painatettiin 6 500 kpl:n painoksena ja sitä levitettiin normaali-jakelun lisäksi eräisiin kouluihin ja järjestöihin. Myös edellistä vastaavassa ruotsinkielisessä tiedotuslehdessä »Nytt från nykterhetsnämnden» oli maininnat päätilaisuuksista. Pääkaupungin päivälehdissä julkaistiin 25.10. ilmoitus, jossa mainittiin mm. päätilaisuuksien ajat ja paikat. Elokuvamainoksia valmistettiin kaikkiaan 16, aiheena raittiusviikon juliste »Reippailen raittiiksi». Mainokset, joista oli 13 suomen- ja 3 ruotsinkielistä, esitettiin ajalla 13.—26.10. 13 elokuvateatterissa. Raittiusviikon nuoriso-, lasten- ja päiväjuhla varten painatettiin yht. 3 000 kpl erityismainosta jaettavaksi piirijärjestöjen välityksellä. Raittiusviikon julistetta, joka oli laadittu Suomen Raittiustoimiston toimesta, levitettiin useisiin raittiusviikon tilaisuuksiin sekä järjestöjen muuhun käyttöön. Samoin jaettiin saman toimiston julkaisemaa raittiusviikon ohjelmistoa sitä haluaville. Edelleen tilattiin Raittiussanomiat ja Yliveto nimisiä julkaisuja, kumpiakkin 500 kappaletta, jaettavaksi edelleen järjestöjen välityksellä.

Raittiusviikon erityismainontaa varten hankittiin toimiston käyttöön 1 000 avainriipusta, joissa on painettuna iskulause »Selkeä raittiin tie» sekä 300 luottokorttilompakkoa varustettuna iskulausein »Reippailen raittiiksi». Niitä jaettiin osittain suoraan toimistosta, osittain raittiuspiirijärjestöjen toiminnanohjaajien välityksellä.

Tiedotustilaisuus sanomalehdistön edustajille järjestettiin torstaina 23.10. ravintola Hospizin kabinetissa. Läsä oli 11 henkilöä. Tilaisuus järjestettiin yhteistoiminnassa Suomen Raittiusjärjestöjen Liiton kanssa siten, että em. liitto hankki tilaisuuden tiedotusaineiston ja esitteli asian raittiusviikkotoimi-

kunnan suorittaessa tilaisuuden kustannukset.

Lainaus-toiminta. Toimiston lainaus-toimintaan ja myös sen omaan valistustoimintaan hankittiin vuoden aikana 16 uutta lyhytelokuvakopiota sekä kaksi diakuvasarjaa. Vuoden lopussa oli toimiston käytettävänä 156 lyhytelokuvaa, 38 raina- ja kultokuva-sarjaa, viisi Bell & Howell -merkkistä 16 mm:n elokuvaesityskonetta, Grundig-merkinen nauhuri, kaksi rainaheitintä, kultokuvaheitin, kaksi valkokangasta, elokuvien katselulaite, elokuvanauhujen korjauslaite sekä esityspöytä. Lisäksi lainattiin toimiston käytettävissä olevia kansallispukuja. Lainauksia suoritettiin seuraavasti: elokuvakoneita 492 (480), lyhytelokuvia 4 309 (2 663), kultokuvaheitintä 56 (90), rainaheittimiä 21 (31), valkokankaita 65 (35) sekä kansallispukuja 29 (69) lainauspäivää.

Kilpailu- ja kurssitoiminta. Vuoden aikana järjestettiin yksin tai yhteistoiminnassa raittiuspiirijärjestöjen kanssa 9 (8) kurssia, joihin osallistui 320 (222) henkilöä. Lautakunta tuki erikseen Kansalaisjärjestöjen Raittius-toiminnan Keskusliiton järjestämiä tuoremehukurseja, jotka järjestettiin syyskesän aikana Malmin kartanossa.

Järjestöihin kohdistuneita aktivointikilpailuja järjestettiin seuraavasti: kaupunkituntemuskilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille, tietokilpailu kansakoulunuorille, aktivointikilpailu raittiuspiirijärjestöille sekä raittius- ja liikennekilpailu raittiusjärjestöjen jäsenille.

Työväen Raittiuspäivän (13.4.) järjestelyihin osallistuttiin suorittamalla ohjelmakulut Helsingin Sos.-dem. Raittiuspiirijärjestön ja Kansan Raittiusliiton Helsingin piirin järjestämistä raittiuspäiväjuhlista. Lisäksi suoritettiin kaksi viikkoa kestävä elokuvamainonta 15 elokuvateatterissa.

Järjestö- ja kurssiavustukset. Raittiusuustyötä tekevien järjestöjen toimintaa tuettiin entiseen tapaan. Vuotuisavustuksia myönnettiin kertomusvuonna 145 000 mk. Lautakunta myönsi myös erillisavustuksia eri järjestöpiirien toimeenpanemille viikonloppukursseille suorittaen kurssien esitelmä- ja luentopalkkioita, vuokrakuluja jne. Raittiusjärjestöjen jäsenille, jotka osallistuivat raittiuskeskusjärjestöjen toimeenpanemille, vähintään kolme päivää kestäville kursseille, myönnettiin anomuksesta erillisavustuksia. Avustuksia haki kaikkiaan 143 (113) henkilöä, joista 111:lle (76) myönnettiin avustus. Avustusten yhteissumma nousi 2 215 mk:aan.

Avustuksia raittiusuustyön tukemiseen vapaiden järjestöjen kautta jaettiin yhteensä 79 (79) järjestölle. Avustuksia haki 80 (80) järjestöä. Avustuksia myönnettiin yht. 142 400 mk.

Menot ja tulot. Kertomusvuoden talousarvioon oli lautakunnan käyttöön merkitty yht. 180 814 mk sekä avustuksia varten 145 000 mk. Lisämäärärahoja ja ylityksiä varten myönnettiin yht. 3 826 mk. Kaikkiaan lautakunta käytti omaan toimintaansa ja avustuksiin 312 800 mk.

Tuloja oli lautakunnalla kertomusvuonna 488 mk.